

Malé ohlédnutí na semináře PROGRAMOVÁNÍ

(aneb Co ve sbornících nebylo)

Josef Tvrdlík

Prolog: V první polovině sedmdesátých let obcházel ostravská počítačová pracoviště mladý subtilní muž v nápadně dlouhém kabátě. Vyznačoval se dovedností diskuse, ne zcela běžnými znalostmi a v oně normalizační době těžko pochopitelným nadšením pro spolčování lidí v profesi, které se tehdy nesměle začínalo říkat programování. Obcházel, diskutoval, vyřizoval a na jaře roku 1975 byl v Havířově uspořádán první z dosavadní dvacetileté řady seminářů.

Uplatnění nároků pamětníka

S uplynulými devatenácti léty je svázána převážná část mého profesionálního vývoje. Je na místě přiznat, že seminářem jsem byl ovlivněn nejen profesně. Patrně v tom nejsem osamocen. Semináře se zúčastňovalo průměrně okolo 300 lidí ročně, celkově tedy okolo 6 000 účastníků. Vezmeme-li v úvahu opakované účasti, seminářem prošlo na 2 000 lidí.

Můj pamětnický nárok vyplývá z toho, že jsem se zúčastnil všech ročníků semináře s výjimkou prvního. A to i na ten jsem byl řádně přihlášen, chyběl jsem však kvůli "nechodící" sádře. Tehdy jsem ještě netušil, že tím vynechávám událost světodějného významu (zvláště pro Ostravu I). Mohu jenom litovat, že jsem tehdy neprojevil takové odhodlání, jaké osvědčil o řadu let později Václav Klaus při hlasování ve federálním parlamentu.

Pak by bylo mé pamětnictví nesporné. Kromě toho se musím přihlásit k zodpovědnosti za dobré i zlé, neboť od roku 1976 jsem každoročně pracoval v přípravném výboru semináře.

Všechno důležité je napsáno na několika tisících stran sborníků. Kulaté výročí si snad zaslouží i úsměvné pohlednutí a proto mi dovozte vzpomenout pár okrajových drobností, které ve sbornících nejsou.

Ze zákulisí semináře

Spolčovací úsilí zmíněné v prologu bylo brzy po prvním ročníku korunováno úspěchem. Zcela v rámci pravidel tehdejší Národní fronty vznikla "KOS P při Sm KV KAK ČSVTS". Pokud vám tato zkratka vyrazila dech více, než první setkání s WYSIWYG, tak se ani nedivím. Znamenala "Krajská odborná skupina pro programování při Severomoravském krajském výboru Komitétu aplikované kybernetiky Československé vědecko-technické společnosti" (spokojeně si mnu ruce, honorář je úměrný počtu řádků a nejméně podle jedněch pravidel českého pravopisu platných za mé dospělosti by mohla být dobře i velká písmena v názvu). Tato odborná skupina čítala několik málo desítek lidí. Jejím hlavním a prakticky jediným programem bylo pořádání semináře. Časem z ní zbyl přípravný

výbor semináře. Je až s podivem, že se nějaký seminář PROGRAMOVÁNÍ vůbec kdy konal, když ho organizovalo něco s tak obskurním názvem.

Přípravný výbor se v průběhu let několikrát (vzpomínám si, že nejméně dvakrát) pokusil vnést do přípravy semináře dlouhodobé systematické úsilí, zapojit do příprav více lidí z celé tehdy ještě rozlehlejší republiky a práci věnovat několikanásobně více času než v jiných letech. Vždy spolehlivě zafungoval paradox záporného vlivu kladného úsilí. Kladný vliv záporného úsilí nebyl zaznamenán ani jednou.

Třináctka je číslo nešťastné, jak tvrdí někteří pověřiví lidé. Nedostatek pověřivosti ohrozil hladký průběh třináctého ročníku. Malou ostražitostí organizátorů byl závěrečný den za hranicí společenské únosnosti. Dvě přednášky byly předneseny až po tradičním závěrečném slovu Jiřího Pešky a jedna očekávaná a pečlivě připravovaná přednáška se dokonce vůbec nedostala na pořad: seminář byl ukončen a rozpuštěn dříve, než se autor stačil ohradit, že mu dosud nebylo uděleno slovo (kolegovi Kastnerovi se ještě jednou po letech omlouváme). A za automobilovou nehodu kmenových autorů J.M. Honzika a D. Streita v průběhu třináctého ročníku organizátoři opravdu nemohli. Neměli prsty ani v loupežném přepadení dalšího autora E. Tschernostera večer v hotelovém pokoji.

Naštěstí máme schopnost rychle zapomínat nepříjemné věci a příjemné brát jako samozřejmost. Nyní nám připadá nepochopitelné, že oslovení "soudruh" mohlo být tak dlouho vnucovanou a někde dokonce i přijímanou normou. Na semináři se toto oslovení neužívalo ani v době dávno předlistopadové. Účastníci dávali s radostí zjevnou či skryvanou přednost slušnějším způsobům. Senior přípravného výboru Karel Metzl je vzorem slušnosti v komunikaci. Přesto právě on byl přistižen, že oslovení "soudruh" použil, do mikrofonu a před plným sálem. Paradoxně to bylo až roku 1990. Neznalá část publika ho odsoudila mručením jako starou strukturu, ostatní se pobaveně smáli.

Všechny kroky přípravného výboru semináře byly důkladně promyšleny a výsledky těchto kroků tomu také odpovídaly. Někdy v polovině let osmdesátých se přípravný výbor rozhodl, že generační rozpory na semináři je nutno řešit omlazením výboru a mezi ostravskými kolegy najít někoho mladšího, kdo by se chtěl na přípravě semináře podílet. Výsledkem bylo, že byl získán Richard Bébr. Je druhý nejstarší a jediný stabilní přespoň. Pokud bude seminář pokračovat do dalších let, je nutno najít ještě gerontologa.

S Vilémem Čimburou jsme připravovali na seminář r. 1980 příspěvek o modulárním programování. Zabralo to více času, než předpokládal jeden z autorů, takže text článku přes usilovnou práci o velikonocích byl dokončen hluboko po požadovaném termínu. Do sborníku mohl být zařazen jen díky ne zcela náhodné shodě šťastných okolností - tento jeden z autorů byl současně i garantem semináře a měl peníze na drobnou pozornost pro tiskaře. Náš článek v mnohém vycházel z knih G.J. Myerse a dali jsme si důkladnou práci s českými překlady důležitých pojmů. Připravili jsme varianty, o kterých jsme diskutovali s kolegy. Zúčastněným jsme pak v článku jménovitě poděkovali a vychutnávali uspokojení z vykonaného díla. K naší radosti jsme se s námi zavedenými pojmy i dokonce s celými větami našeho článku setkali v roce 1985 ve vysokoškolské učebnici doc. Adamce a kolektivu z pražské VŠE. Radost pak jen trochu zkalilo, že v seznamu literatury nebyl ani náznak původu. Asi znáte pocit, když vám někdo ukradne váš program. Hřeje vás ocenění kvality vašeho díla, ale dovedli byste si představit i lepší způsob ohodnocení. Ale co, od té doby zestárnu článek, učebnice i všichni zúčastnění.

Mezi aktivními účastníky semináře je několik, kteří se v nedávné době stali populárními "ve velkém", na př. Jan Sokol, Vilém Holář a Otakar Vychodil jako poslanci (někteří z nich už jsou bývalými federálními), Petr Koubský jako šéfredaktor významného časopisu, pánové Lizner a Diviš přes kupónovou privatizaci a RM-systém. Ze zákulisních příhod současných slavných mám v paměti dávno vyprávění Jana Sokola o tom, jak připravuje projevy svého šéfa. S obvyklou dávkou nadsázky vysvětloval, že vůbec není potřeba vědět, o čem má projev být. Jedinými důležitými vstupními parametry zadání je pouze kolik minut a jestli jsme pro nebo proti.

Současný rozvoj počítačového trhu má svá předznamenání v mnoha ročnicích semináře i v dávno minulosti. Jedno z pamětihodných se odehrálo na tzv. hodnotící schůzi po semináři asi tak roku 1982. Hodnotící schůze se trochu protáhla (za mlada se hodnotící schůze protáhla vždycky) a její závěrečné dějství se odehrávalo ve vinárně Vojanka. Slova "dějství" a "odehrávalo" jsou užita záměrně. Během toho večera bylo totiž založeno několik softwarehousů, zuřil konkurenční boj i pracovní spory zaměstnanců a zaměstnavatelů. Tehdy zcela chyběl legislativní rámec, tripartita a podobné vymoženosti současné doby. Hlavním argumentem v těchto sporech byl silný hlas (neustranný pozorovatel by řekl, že jsme řvali jako krávy). Křik přilákal nezanedbatelný počet kolemjdoucích, kteří otevřenými dveřmi vinárny jak na divadle sledovali obraz tržní budoucnosti.

Epilog: V první polovině devadesátých let chodí Ostravou vousatý muž. Není mladý, ani zvlášť subtilní. Vzmohl se na jiný kabát (nákupem, nikoliv převlekem). Nemá žádné společovací nadšení. Potkat ho můžete zřídka, pořád na něčem pracuje a nestíhá. Jeho známé potíže s nedodržováním termínů se průběhem let zvětšily. Setkat se s ním je příjemné, neboť se vyznačuje dovedností diskuse a znalostmi i v této docela normální době ne úplně běžnými. Asi je zbytečné dodávat, že se jmenuje Vilém Čimbura. Od prvopočátku semináře je jeho oficiálním odborným garantem, hlavní duší a obdivuhodně dlouho neumdlévajícím organizátorem.